

Değer Odaklı Aile Eğitim Programının Anne Babalık Becerilerine, Aile İklimine ve Değer Odaklı Yaşama Etkisi*

Adem ARSLAN**¹ & Abdulhak Halim ULAŞ²

Gönderilme Tarihi: **02 Nisan 2022** Kabul Tarihi: **25 Mayıs 2022**
DOI: 10.38015/sbyy.1097582

Öz:

Bu araştırmada değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma ön test-son test kontrol gruplu desende, nicel yöntem ile tasarlanmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarda çocuğu öğrenim gören 47 ebeveyn araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. MEB tarafından kök değerler olarak belirlenen sevgi, saygı, sabır, sorumluluk, adalet, dürüstlük, dostluk, yardımseverlik, öz denetim ve vatanseverlik ile ilgili ebeveynlere doksanar dakikalık eğitimler verilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Grup içerisinde sürekli değişkenlerin değişimi eşleşmiş grup t-testi ile analiz edilmiştir. Değer odaklı aile eğitim programı sonunda ebeveynlerin anne babalık becerileri ve iletişim puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anne baba memnuniyeti alt boyutunda farklılık görülmüştür. Aile iklimi puanlarında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Değer odaklı aile eğitimi ile ebeveynlerin değer odaklı yaşama düzeyleri artmıştır. Değer odaklı aile eğitim programının değer odaklı yaşam düzeyi üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile eğitimi, anne babalık becerileri, aile iklimi, değer odaklı yaşam.

Abstract:

In this study, it was aimed to examine the effect of value-oriented family education program on parenting skills, family climate and value-oriented life. The study was designed in a pretest-posttest control group design, with a quantitative method. In the 2020-2021 academic year, 47 parents whose children are studying in pre-school education institutions and primary schools in Gümüşhane city center constitute the study group of the research. ninety-minute training sessions were given to parents on love, respect, patience, responsibility, justice, honesty, friendship, benevolence and patriotism, which were determined as the core values by the Ministry of National Education. The quantitative data obtained in the research were analyzed using the SPSS program. The t-test was used to compare quantitative continuous data between two independent groups.

Atf:

Arslan, A. & Ulaş, A. H. (2022). Değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisi. *International Journal of New Approaches in Social Studies*, 6(1), 88-109. <https://doi.org/110.38015/sbyy.1097582>

¹Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-7848-7395

²Atatürk Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-9457-1554

*Bu çalışma birinci yazarın doktora tezinden türetilmiştir.

**Corresponding Author: ademarslan6005@hotmail.com

The variation of continuous variables within the group was analyzed with the paired group t-test. At the end of the value-oriented family education program, no significant difference was found in the parenting skills and communication scores of the parents. A difference was observed in the sub-dimension of parental satisfaction. There was no significant difference in family climate scores either. A significant difference was observed in the value-oriented family education and the value-oriented living levels of the parents. It can be said that the value-oriented family education program is effective on the value-oriented life level.

Keywords: Family education, parenting skills, family climate, value-oriented life.

GİRİŞ

Çocuklar ilk eğitimlerini, ilk sosyal etkileşimlerini ve kültürüne ait davranışları ailede öğrenirler. Aile doğumdan itibaren çocuğun hayatına şekil verme gücüne sahip olması yönüyle en etkili kurumdur (Özbey, 2010). Erken çocukluk döneminde anne-baba-çocuk ilişkilerinin sağlıklı olması, yaşam boyunca pozitif gelişim için gereklidir. Tersine, anne babaları ile olumsuz ilişkileri bulunan çocukların genellikle akademik başarıları düşük, sosyal ilişkileri olumsuz ve suçluluk duyma gibi farklı sorunları bulunmaktadır (Doh vd., 2016). Anne babalar, çocuklarının hayattaki en önemli öğretmenleridir. Ayrıca çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi ilk olarak önce ailede başlamaktadır. Ebeveynler, olumlu davranışlar kazanmasında ve okul başarısında çocuk için hayati rol oynamaktadır (Chow vd., 2004). Bu yönüyle de anne babalar çocuklar için çok büyük önem arz etmektedir.

Bütün dünyada küreselleşmeyle birlikte toplumların gelenek ve görenekleri kaybolmaya başlamıştır. Bu değerlerin devamlılığının sağlanması ve korunması için, nesiller arası ilişkilerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerleri korumak, hepimizin sorumluluğudur (Şen & Haktanır, 2007). Toplumsal değerlerin hızla gelişmesinin bir sonucu olarak, aileler çocuklarını bu değerler ile nasıl eğitecekleri ve onlara yönelik nasıl davranacakları konusunda karmaşa yaşamaktadır. Bu karmaşanın giderilmesinde ebeveynlerin gerek anne baba olmadan önce gerek anne baba olduktan sonra ihtiyaç hissettikleri her dönemde, çocuklarının eğitimi ve gelişimi konularında bilgi sahibi olmaları hem devletin hem de sivil toplum kuruluşlarının yerine getirmesi gereken bir sorumluluktur. Çünkü, değişmeyen tek şey, ailenin çocuğun hayatının merkezinde olması ve çocuğun hayatına olumlu ya da olumsuz yön vermesidir (Şahin & Özbey, 2007).

Okul öncesi ve ilkokula devam eden öğrencilerin aileleri ve öğretmenleri arasında daha yakın bağlar bulunmaktadır (Epstein, 1995). Aile eğitimi faaliyetlerinin hem okul öncesi eğitimde hem de ilkokul döneminde yer alması ve bu çalışmaların sistematik olarak okul personeli ile işbirliği içinde yürütülmesi gerekmektedir (Özyürek vd., 2015).

Aile eğitiminin farklı biçimde tanımları vardır ancak tanımlardaki ortak nokta genellikle ebeveynlere ihtiyaç duyduğu farklı konularda bilgi ve farkındalık edinimi için düzenlenmiş programlar olmalarıdır (Güzel, 2006). Aile eğitimlerinin amacı, anne babaların çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilinçlendirilmesi, çocuğa yönelik anne babaların olumlu tutum geliştirmesi ve çocuk eğitiminde yapılan yanlışların düzeltilmesi şeklinde kabul edilmiştir (Şahin & Kalburan, 2009). Anne-baba eğitimi, ebeveynlere destek ve bilgi veren, anne-babalık becerilerini artırmayı amaçlayan bir süreci ifade etmektedir. Aynı zamanda anne-babaların aktif olarak katıldığı dinamik bir öğrenme süreci de denilebilir. Bu süreç ebeveynlerin ilgi ve ihtiyaçlarını esas alarak gelişmektedir. Sadece çocukları ile sorun yaşayanlar değil, tüm anne babalar desteklenmelidir (Gestwicki, 2004). Ebeveyn eğitimi aynı zamanda önleyici çalışma olma özelliği ile literatürde yer almaktadır (Gordon, 2002).

Aile eğitimi planlanırken öncelikle, ebeveynlerin ihtiyaçları belirlenip, hangi konuların ele alınacağına karar verilmelidir (Varol, 2007). Aile eğitim oturumlarının planlama aşamasında, ailenin ihtiyaçları ve programının amaçlarına göre, programın gruba ya da bireye yönelik düzenlenmesine karar verilmelidir. Sonrasında oturumların nerede ve hangi zaman aralığında düzenleneceğinin belirlenmesi için anne-babaların görüşleri de dikkate alınarak planlama yapılmalıdır (Elksnin & Elksnin, 1991).

Değer kavramı eğitimciler ve bilim insanları tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK) 'nda (2018) değer, “*bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilişsel değerlerini kapsayan öğelerin bütünü*” olarak ifade edilmiştir. Değer, insanı diğer canlılardan ayrı kılan önemli unsurlardan biridir (Ulusoy & Dilmaç, 2016). Değer; insanları, fikirleri, hareketleri, nesnelere ve durumları; iyi ya da kötü, istenilen ya da, istenilmeyen gibi yargılarımız haline getiren prensiplerimiz ve standartlarımızdır (Halstead & Taylor, 2000). Değer; iyi, uyumlu ve olgun bir insan, aynı zamanda üretken bir vatandaş olmak için en önemli şarttır (Hökelekli, 2011). İyi karakterli insan yetiştirme için yol göstericidir (Taymur, 2015).

İnsanların temel değerlerinden uzaklaşmasıyla orantılı olarak şiddetin, sosyal problemlerin ve ahlaki çöküşün artması değerler eğitimine olan ihtiyacı da arttırmıştır (Kuzu, 2015). Son yıllarda, Türkiye’de ve dünyada değerlere duyulan ihtiyaç nedeniyle değerlerin öğretilmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Ancak uygulamalı değerler eğitimi eksikliği sorunu görülmektedir (Etherington, 2013). Ebeveynler çocuklarının kök değerleri kazanmasını istemektedirler (Arslan & Ulaş, 2021). Değerler eğitimi bilgi boyutunda verilmeye çalışılmakta, tutum ve davranışlar açısından göz ardı edilmektedir. Değerin ne ifade ettiğini bilmek önemlidir ancak davranışlara aktarılmadığında bütünlük sağlanamayacaktır (Güngör, 2000). Değerler eğitiminde batıdaki çalışmalardan elbette faydalanılabilir ancak batının ahlak anlayışı üzerine değil, ancak kendi kültürel değerlerimiz üzerine bina edilmelidir. Çünkü onların çocuk yetiştirme amaçları da kültürleri de bizim amaç ve kültürümüzle örtüşmemektedir. Dolayısıyla bize ait bir değerler sistemine ihtiyacımız vardır (Köylü, 2007).

18 Temmuz 2017 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı basın duyurusunda şu şekilde ifade edilmiştir: “Müfredatlarla öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” Anne-baba eğitim içeriğinin ebeveynlerin ihtiyacını ve beklentilerini karşılamaya yönelik olması, ebeveynlerin eğitime katılmalarını ve devamını sağlamaktadır (Ünal, 2018). Eğitim programı, öğrenen için okul içinde ve dışında planlanan etkinlikler ile öğrenme yaşantıları düzeneği hazırlamaktır (Demirel, 2013). Ailenin eğitiminin sürekliliği, programların iyi planlanmasına ve ailenin tüm ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde düzenlenmesine bağlıdır (Gürşimşek vd., 2007).

Ailenin içinde bulunduğu psikolojik atmosfer aile iklimi olarak isimlendirilmektedir. Ailenin işleyişini ve işleyişteki niteliğini büyük ölçüde aile iklimi belirler (Björnberg & Nicholson, 2007). Aile ikliminin bileşenleri; aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyumdan oluşmaktadır. Olumlu aile iklimi; çocukların yetişmesini destekleyen güven, özerklik, pozitif eylemlerin pekiştirilmesi, açık kuralların bulunması, övgünün varlığı gibi aile sosyalleşme uygulamalarının sonucunda ortaya çıkar (Cantero-Garcia & Alonso-Tapia, 2017). Olumlu bir aile ikliminin davranışsal sorunlara karşı koruyucu bir faktör olduğunu ve bu iklimin davranış üzerinde olduğu kadar aile üyelerinin sosyal, fiziksel, duygusal ve entelektüel gelişimi üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren ampirik kanıtlar vardır (Sanders vd., 2014).

İnsanların hayatlarında mutluluk ve ümit veren olayların başında anne baba olmak gelmektedir. Anne-baba olduğunda insanların yeni bir rolü olmakta ve bu rolünde yeni sorumlulukları bulunmaktadır (Taner, 2014). Anababalığın sözlük anlamında ise çocuk yetiştirme kavramı karşımıza çıkmaktadır (Kirch, 2008). Çocuğun duygusal ve davranışsal gelişimine olumlu anababalığın etkisinin olduğu görülmektedir (Sanders & Mazzucchelli, 2018). Anne babalık becerileri, doğuştan gelen değil, daha sonra öğrenilen becerilerdir. Dolayısıyla hem bireysel gelişimin sorumluluğu hem de ebeveyn olmanın gerekliliği bu becerileri kazanarak aile içi ilişkilerin kalitesine değer katmaktır.

Günümüz dünyasında aile kurumuyla ilgili problemlerin arttığı ve toplumun bir yarası olarak parçalanmış ailelerin sıklıkla görüldüğü gözlemlenmektedir. Her geçen gün aile içi şiddet, ihmal ve istismar ve boşanma gibi olağan görülmemeyen olaylar duyulmaktadır. Bu problemlerin ana nedeni eğitimsizliktir. Anne babaların değer anlayışını geliştirici ve manevi olarak aile kurumunu güçlendirici aile programlarının olması, bu kanayan yaranın sarılmasına bir parça da olsa katkı sağlayabilir. Toplumun değer odaklı aile eğitimine ihtiyaç duyduğunu gösteren birçok neden sayılabilir. Bunlar, değer eğitimi hedefleyen programların olmayışı ya da az önem verilmesi, aile yapısının değişmesi, hayat boyu öğrenmenin farkına varılması, modernleşmenin aileyi olumsuz etkilemesi, aile bireylerinin rollerinin değişmesi, kadının çalışma hayatında yer alması, boşanmalardaki hızlı artış, anne babaların değer bilgi ihtiyacı olarak sıralanabilir. Dolayısıyla değer odaklı aile eğitim programının oluşturulması, uygulanması ve bilimin ışığında değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Buna karşın, değer eğitimi amaçlayan aile eğitimlerinin olmaması aile eğitimleri adına önemli bir eksiklik (Yıldız, 2015).

Araştırmanın Amacı

Okul öncesi eğitimde ve ilkokullarda uygulanan değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisini incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Değer odaklı aile eğitimi anne babalık becerileri üzerinde farklılık oluşturmakta mıdır?
2. Değer odaklı aile eğitimi aile iklimi üzerinde farklılık oluşturmakta mıdır?
3. Değer odaklı aile eğitimi değer odaklı yaşam üzerinde farklılık oluşturmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Araştırma nicel yöntem ile tasarlanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının seçkisiz atama yoluyla belirlendiği yarı deneysel model kullanılmış ve bu kapsamda öntest-sontest kontrol gruplu seçkisiz desen benimsenmiştir (Gliner, vd., 2015). Araştırma, Değer Odaklı Aile Eğitim Programına dahil olmak isteyen istekli ailelerle yürütüldüğünden böyle bir deneysel teknik tercih edilmiştir. Araştırmanın kontrol grubu, değer odaklı aile eğitiminin eğitimin uygulanmadığı, deney grubuyla benzer özelliklere sahip (sosyo-ekonomik ve sosyokültürel yapı vb.) olan aynı sayıda ebeveynlerden oluşturulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarından bulunan 4 anaokuluna kayıt yaptıran ve kayıt evraklarını eksiksiz dolduran 47 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmaya alınacak kişi sayısını belirlemek üzere güç (power) analizi yapılmıştır. Testin gücü, G*Power 3.1 programı ile hesaplanmıştır.

Etki büyüklüğü Cohen (1988) tarafından bağımlı ortalamaların karşılaştırılmasına göre yüksek düzey olarak belirlenen 0.8 seviyesi dikkate alınmıştır. Çalışmanın gücünün belirlenmesinde %95 değerini geçmesi için; %5 anlamlılık düzeyinde ve 0.8 etki büyüklüğünde, deney grubunda 19, kontrol grubunda 19 olmak üzere 38 kişiye ulaşılması gerekmektedir ($df=18$; $t=1,734$). Çalışmaya katılacaklar okul yönetimleri tarafından yapılan duyuru ile belirlenmiştir. Katılımcıları sırayla bir deney bir kontrol grubuna alınmak üzere doğal randomizasyon sağlanmıştır. Çalışmaya gönüllü olup katılım formunu dolduran, 11 haftalık eğitimi kabul eden, 30 anne baba deney grubunda, 30 anne baba kontrol grubunda olmak üzere 60 anne babadan oluşturulmuştur. Pandemi nedeniyle uzaktan yapılan eğitimde bilgi alışverişi için Whatsapp grubu kurulmuştur. Bazı ebeveynler ile mesaj yoluyla bazı ebeveynler ile telefon ile görüşülmüştür. Ebeveynlerden bazıları saatlerin uygun olmamasını, zaman bulamamasını, çocuklarının o saatte dersleri olmasını neden göstererek devam etmemişlerdir. Bazı anne babalar ise eğitime katılmış ancak anketleri doldurmamıştır. Dolayısıyla kontrol grubuna 24 anne baba, deney grubuna 23 anne baba toplamda 47 ebeveyn ile çalışma yapılmıştır.

İşlemler

Araştırmanın başlangıcında ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve çocuklarının kazanmasını istediği değerlerin tespiti için 205 ebeveyn den veriler toplanmıştır. Daha sonra bu ihtiyaçlar doğrultusunda Değer Odaklı Aile Eğitim Programı hazırlanmıştır. Araştırmadan geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmesi için program, alanda çalışan 3 uzman akademisyen, 3 okul öncesi öğretmeni, 3 sınıf öğretmeni, 3 ebeveyn tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmeler sonrasında pilot uygulama yapılmış, eksiklikler tespit edilmiştir. Pilot uygulama sonrasında etkinliklerin yoğun olduğu görülmüş ve süreye uygun olarak etkinlikler azaltılmıştır. Ebeveynlerden gelen talep üzerine Whatsapp grubuna her gün konuya özgün bir mesaj paylaşılmış ve programa eklenmiştir. Sonrasında tekrar revize edilmiştir. Ayrıca deneme uygulamasında Zoom programına girişte bazı ebeveynler zorlanmış, bunun üzerine sisteme giriş üzerine video çekilip grupta paylaşılmıştır. Değer odaklı aile eğitim programını geliştirmede literatür ışığında şu şekilde yol izlenmiştir.

- a) Amaç ve kazanımların belirlenmesi
- b) Öğrenme öğretme süreçlerinin yazılması
- c) Aile eğitim etkinliklerin oluşturulması
- d) Uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi
- e) Değerlendirmenin hazırlanması
- f) Değer Odaklı Aile Eğitim Programına yönelik aile eğitim programının hazırlanması

Daha sonra deney ve kontrol grupları oluşturulmuş ve üç bölümde işlemler yapılmıştır.

1. Ön-test: Deney ve kontrol gruplarında yer alan anne babalara aile iklimi ölçeği, anne babalık becerileri ölçeği ve değer odaklı yaşama ölçeği uygulanmıştır.

2. Deney grubuna değer odaklı aile eğitim programı uygulanması: Deney grubuna 11 oturum ile doksanar dakikalık program, haftada iki kez uygulanmıştır.

3. Son-test: Programın uygulanmasından sonra deney ve kontrol gruplarında yer alan anne babalara aile iklimi ölçeği, anne babalık becerileri ölçeği ve değer odaklı yaşama ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca deney grubuna aile eğitimine ilişkin görüşmeler yapılmıştır. Toplanan nicel veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiş ve alan yazın çerçevesinde tartışılıp raporlaştırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, Kişisel Bilgi Formu, Anne Babalık Becerileri ve İletişim Ölçeği, Aile İklimi Ölçeği ve Değer Odaklı Yaşam Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Anne Babaların demografik özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olmak için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu’nda” 11 soru bulunmaktadır. Değer Odaklı Aile Eğitim Programı tanıtım toplantısına katılan ebeveynlerce doldurulan bu formda, katılımcıların kim oldukları, ebeveynlerin yaşları, ebeveynlerin öğrenim durumları, ebeveynlerin mesleği, çocuk sayısı, aile yapısı, aile gelir durumu gibi bilgilere yer verilmiştir.

Anne Babalık Becerileri ve İletişim Ölçeği

Strom ve Strom (1998) tarafından geliştirilen Anne babalık Becerileri ve İletişim Ölçeğinin Özeke Kocabaş (2005) tarafından adaptasyonu yapılmıştır. Adaptasyon çalışmalarında faktör analizi ve öğretim üyeleri tarafından dil ve içerik açısından değerlendirilmesiyle kapsam ve yapı geçerliliğine bakılmıştır. 42 soruluk ölçek anne babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerini iletişim, anne-baba memnuniyeti, güven, zaman kullanımı ve bilgi ihtiyacı olarak beş ayrı boyutta ölçmektedir.

Aile İklimi Ölçeği

İngiltere’de Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından geliştirilen ölçek Gönül ve diğerleri (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinalinde 48 madde altı farklı alt boyuta sahiptir, ancak Türkçeye uyarlanmasında orijinal ölçekte yer alan kuşaklar-arası otorite ve bilişsel uyum boyutları büyük oranda aynı kalmakta, diğer dört boyut (açık iletişim, duygusal uyum, kuşaklar-arası ilgi, uyumluluk) tek bir faktör altında birleşmiş ve bu faktör aile içi ilişkisellik olarak adlandırılmıştır. Kuşaklar-arası otorite 7 madde, bilişsel uyum 6 madde, aile içi ilişkisellik 21 maddeden oluşmaktadır. 5’li likert tipi ölçekte katılımcılar her bir maddeyi 1’den (kesinlikle katılmıyorum) 5’e kadar (kesinlikle katılıyorum) değerlendirmektedir. Yüksek değerler kişinin değerlendirdiği alanın aile içinde fazlaca önemsendiğini göstermektedir. Düşük değerler ise değerlendirilen alanın aile içinde çok fazla önemsenmediğini ifade etmektedir.

Değer Odaklı Yaşam Ölçeği

Bireylerin günlük yaşamlarını ve genel olarak hayatlarını değer odaklı yaşam durumlarını değerlendirmelerini sağlamak için geliştirilen öz bildirim ölçeğidir (Hayes vd., 1999). Wilson ve Groom (2002) tarafından iki bölümlü olarak yaşamın 10 temel alanı için değer odaklı yaşam düzeyini ölçen bir ölçektir. Çekici vd. (2018) tarafından Türk kültürüne uyarlanan ölçeğin ilk bölümde katılımcılar, her bir değere yaşamlarında ne kadar önem verdiğini 1’den 10’a kadar derecelendirmektedirler. İkinci bölümde ise son bir haftada katılımcılar davranışlarının sahip olduğu değerlerle hangi ölçüde tutarlı olduğunu derecelendirmek için cevap vermektedirler. 10’lu likert tipi derecelendirme ölçeğiyle ölçeğin değerlendirilmesi, iki bölümdür. Ölçeğin ilk bölümü “Önem” alt boyutu; ikinci bölümü ise “Tutarlılık” alt boyutu olarak adlandırılmıştır. İlk bölümde, aile, evlilik/çiftler/yakın ilişkiler, ebeveynlik, arkadaşlar/sosyal çevre, iş (çalışma), eğitim/öğretim, dinlenme/eglenme, maneviyat/yaşamda anlam ve amaç, vatandaşlık/toplumsal yaşam, fiziksel öz-bakım olmak üzere 10 boyuttur. Ölçeğin ikinci bölümünde ise, bireyler yaşamlarında son bir haftayı düşünüp ne kadar değerleri doğrultusunda yaşadıklarını değerlendirmeleri istenmektedir. Böylelikle bireylerin değer odaklı yaşamla ilgili tutarlılık ve sürekliliği ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bireylerin yaşamlarında ne oranda değer odaklı yaşadıklarını belirlemek için, “önem” ve “tutarlılık” bileşenlerinin bileşiminden

oluşan “değer odaklı bir kompozit” hesaplanmaktadır. Her iki bölümden alınan toplam puanların yüksekliği değer odaklı yaşamın varlığını ifade etmektedir. Değer Odaklı Yaşam Ölçeği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin iki faktörlü olduğu ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliğinin de iyi olduğu görülmüştür.

Değer odaklı aile eğitim programı 11 oturum olarak düzenlenmiştir. Ailelere haftada 2 kez Salı-Cuma günleri, saat 20.00’de Zoom adlı çevrimiçi program ile doksan dakikalık eğitimler verilmiştir. Eğitime başlamadan önce anne babalık becerileri ve iletişim ölçeği, aile iklimi ölçeği ve değer odaklı yaşama ölçeği deney grubuna ön test olarak uygulanmıştır. Aynı zamanda oluşturulan kontrol grubuna da ön test yapılmıştır. Nicel veriler Google Form aracılığıyla toplanmıştır. 11 haftalık eğitim sonunda deney ve kontrol grubuna son testler yapılmıştır. Böylelikle değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisi incelenmiştir.

Tablo 1’de değer odaklı aile eğitim programındaki oturumlar ve konuları verilmiştir.

Tablo 1. Oturumlar ve Konuları

Oturumlar	Konu
1.Oturum	Program Tanıtımı ve Tanışma
2.Oturum	Sevgi Dili
3.Oturum	Saygı ve Aile
4.Oturum	Sorumluluklarımız
5.Oturum	Sabırın Gücü
6.Oturum	Adalet
7.Oturum	Öz denetim ve Aile
8.Oturum	Doğruluk-Dürüstlük
9.Oturum	Biz Dostuz
10.Oturum	Yardımsesveriz
11.Oturum	Vatanım

Geçerlik-Güvenirlilik

Araştırma Atatürk Üniversitesi Etik Kurul Onayı ve Gümüşhane İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan MEB izni ile yapılmıştır. Araştırmadan geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmesi için değer odaklı aile eğitim programı üçer kişilik akademisyen, okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni ve ebeveynler tarafından incelenmiştir. Geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca pilot uygulama sonrasında eksiklikler giderilmiştir. Bu araştırmada Anne Babalık Becerileri ve İletişim ölçeğinin güvenirliliği Cronbach’s Alpha= 0,822, aile iklimi ölçeğinin güvenirliliği Cronbach’s Alpha= 0,856, değer odaklı yaşam ölçeğinin güvenirliliği Cronbach’s Alpha=0,951 olarak yüksek bulunmuştur.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

Tanımlayıcı özelliklerin gruplara göre dağılımı ki-kare analizi ile test edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Grup içerisinde sürekli değişkenlerin değişimi eşleşmiş grup t-testi ile analiz edilmiştir.

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir.

Tablo 2’de basıklık-çarpıklık değerleri verilmiştir.

Tablo 2. Basıklık-Çarpıklık Değerleri

Boyutlar	Kurtosis	Skewness
İletişim önce	-.834	-.158
Zaman kullanımı önce	-.668	.261
Anne baba memnuniyeti önce	-.147	-.559
Güven önce	-.894	.051
Bilgi ihtiyacı önce	-1.198	-.024
Anne babalık becerileri ve iletişim önce	.875	-.449
İletişim sonra	-.546	-.517
Zaman kullanımı sonra	.580	.330
Anne baba memnuniyeti sonra	.839	.217
Güven sonra	-.762	-.463
Bilgi ihtiyacı sonra	-1.158	-.264
Anne babalık becerileri ve iletişim sonra	-.419	.077
Değerler önem önce	0.844	-1.449
Değer tutarlılık önce	-1.063	-.480
Değer odaklı yaşam toplam önce	.435	-.834
Değerler önem sonra	-.125	-.940
Değerler tutarlılık sonra	-.638	-.613
Değer odaklı yaşam toplam sonra	-.012	-.852
Aile içi ilişkisellik önce	.418	-.534
Kuşaklar arası otorite önce	-.370	.054
Bilişsel uyum önce	1.723	-.633
Aile iklimi toplam önce	1.281	-.751
Aile içi ilişkisellik sonra	-.794	-.250
Kuşaklar arası otorite sonra	-.102	-.222
Bilişsel uyum sonra	1.254	-1.008
Aile iklimi toplam sonra	.663	-.444

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Bu bölümde ailelerin anne babalık becerilerine, aile iklimine, değer odaklı yaşama, değer odaklı aile eğitimine ve alt boyutlarına yönelik bulgular yer almaktadır.

1. Değer odaklı aile eğitimi anne babalık becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır? alt amacına yönelik bulgular

Tablo 3’de iletişim puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşması verilmiştir.

Tablo 3. İletişim Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
İletişim Önce	49.000	7.277	45.609	7.703	.552	.128
İletişim Sonra	50.917	5.579	48.870	7.724	.045	.302
t	-1.554		-2.863			
p	0.134		0.009			

Tablo 3'e göre katılımcıların iletişim önce, iletişim sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; iletişim önce değerine ($\bar{x}=49.000$) göre iletişim sonra değerindeki ($\bar{x}=50.917$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.134>0.05$). Kontrol grubunda; iletişim önce değerine ($\bar{x}=45.609$) göre iletişim sonra değerindeki ($\bar{x}=48.870$) artış anlamlıdır ($p=0.009<0.05$).

Tablo 4'de zaman kullanımı puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşması verilmiştir.

Tablo 4. Zaman Kullanımı Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Zaman Kullanım Önce	13.167	2.808	13.261	2.942	0.112	.911
Zaman Kullanım Sonra	12.792	2.604	12.391	3.086	0.481	0.633
t	0.792		1.417			
p	0.436		0.171			

Tablo 4'e göre katılımcıların zaman kullanımı önce, zaman kullanımı sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; zaman kullanımı önce değerine ($\bar{x}=13.167$) göre zaman kullanımı sonra değerindeki ($\bar{x}=12.792$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0.436>0.05$). Kontrol grubunda; zaman kullanımı önce değerine ($\bar{x}=13.261$) göre zaman kullanımı sonra değerindeki ($\bar{x}=12.391$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0.171>0.05$).

Tablo 5'de anne baba memnuniyeti puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşması verilmiştir.

Tablo 5. Anne Baba Memnuniyeti Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Anne Baba Memnuniyeti Önce	30.417	3.175	30.696	2.162	0.351	.728
Anne Baba Memnuniyeti Sonra	32.333	2.792	30.478	2.921	.226	.031
t		-2.457		0.475		
p		0.022		0.639		

Tablo 5'e göre katılımcıların gruplara göre anne baba memnuniyeti sonra puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(45)}=2.226$; $p=0.031<0.05$). Deney grubunun anne baba memnuniyeti sonra puanları ($\bar{x}=32.333$), kontrol grubunun anne baba memnuniyeti sonra puanlarından ($\bar{x}=30.478$) yüksek bulunmuştur. Katılımcıların anne baba memnuniyeti önce puanları grup anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; anne baba memnuniyeti önce değerine ($\bar{x}=30.417$) göre anne baba memnuniyeti sonra değerindeki ($\bar{x}=32.333$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0.022<0.05$). Kontrol grubunda; anne baba memnuniyeti önce değerine ($\bar{x}=30.696$) göre anne baba memnuniyeti sonra değerindeki ($\bar{x}=30.478$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0.639>0.05$).

Tablo 6'da güven puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 6. Güven Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Güven Önce	11.125	1.702	10.913	2.065	0.385	.702
Güven Sonra	11.917	2.145	11.217	2.315	.075	.288
t		-1.774		-0.979		
p		0.089		0.338		

Tablo 6'ya göre katılımcıların güven önce, güven sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; güven önce değerine ($\bar{x}=11.125$) göre güven sonra değerindeki ($\bar{x}=11.917$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.089>0.05$). Kontrol grubunda; güven önce değerine ($\bar{x}=10.913$) göre güven sonra değerindeki ($\bar{x}=11.217$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.338>0.05$).

Tablo 7'de bilgi ihtiyacı puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 7. Bilgi İhtiyacı Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Bilgi İhtiyacı Önce	18.750	5.566	14.478	4.776	.818	.007
Bilgi İhtiyacı Sonra	18.250	6.002	15.739	4.929	.564	.125
t		0.488		-1.370		
p		0.630		0.184		

Tablo 7'ye göre katılımcıların gruplara göre bilgi ihtiyacı önce puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(45)}=2.818$; $p=0.007<0.05$). Deney grubunun bilgi ihtiyacı önce puanları ($\bar{x}=18.750$), kontrol grubunun bilgi ihtiyacı önce puanlarından ($\bar{x}=14.478$) yüksek bulunmuştur. Katılımcıların bilgi ihtiyacı sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; bilgi ihtiyacı önce değerine ($\bar{x}=18.750$) göre bilgi ihtiyacı sonra değerindeki ($\bar{x}=18.250$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0.630>0.05$). Kontrol grubunda; bilgi ihtiyacı önce değerine ($\bar{x}=14.478$) göre bilgi ihtiyacı sonra değerindeki ($\bar{x}=15.739$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.184>0.05$).

Tablo 8'de anne babalık becerileri ve iletişim puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 8. Anne Babalık Becerileri ve İletişim Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Anne Babalık Becerileri ve İletişim Önce	122.458	9.855	114.957	12.119	.333	.024
Anne Babalık Becerileri ve İletişim Sonra	126.208	10.291	118.696	11.427	.370	.022
t		-1.597		-1.736		
p		0.124		0.097		

Tablo 8'e göre katılımcıların gruplara göre anne babalık becerileri ve iletişim önce puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(45)}=2.333$; $p=0.024<0.05$). Deney grubunun anne babalık becerileri ve iletişim önce puanları ($\bar{x}=122.458$), kontrol grubunun anne babalık becerileri ve iletişim önce puanlarından ($\bar{x}=114.957$) yüksek bulunmuştur. Katılımcıların gruplara göre anne

babalık becerileri ve iletişim sonra puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(45)}=2.370$; $p=0.022<0.05$). Deney grubunun anne babalık becerileri ve iletişim sonra puanları ($\bar{x}=126.208$), kontrol grubunun anne babalık becerileri ve iletişim sonra puanlarından ($\bar{x}=118.696$) yüksek bulunmuştur. Deney grubunda; anne babalık becerileri ve iletişim önce değerine ($\bar{x}=122.458$) göre anne babalık becerileri ve iletişim sonra değerindeki ($\bar{x}=126.208$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.124>0.05$). Kontrol grubunda; anne babalık becerileri ve iletişim önce değerine ($\bar{x}=114.957$) göre anne babalık becerileri ve iletişim sonra değerindeki ($\bar{x}=118.696$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.097>0.05$).

2. Değer odaklı aile eğitimi aile iklimi üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır? alt amacına ilişkin bulgular

Tablo 9’da aile içi ilişkisellik puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik göre farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 9. Aile İçi İlişkisellik Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Aile İçi İlişkisellik Önce	88.292	8.635	86.957	11.235	0.458	0.649
Aile İçi İlişkisellik Sonra	90.958	9.024	90.913	10.189	0.016	.987
t		-2.006		-1.660		
p		0.057		0.111		

Tablo 9’a göre katılımcıların aile içi ilişkisellik önce, aile içi ilişkisellik sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; aile içi ilişkisellik önce değerine ($\bar{x}=88.292$) göre aile içi ilişkisellik sonra değerindeki ($\bar{x}=90.958$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.057>0.05$). Kontrol grubunda; aile içi ilişkisellik önce değerine ($\bar{x}=86.957$) göre aile içi ilişkisellik sonra değerindeki ($\bar{x}=90.913$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.111>0.05$).

Tablo 10’da kuşaklar arası otorite puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik göre farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 10: Kuşaklar Arası Otorite Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Kuşaklar Arası Otorite Önce	20.167	4.156	20.044	3.470	0.110	.913
Kuşaklar Arası Otorite Sonra	20.083	4.907	20.174	4.802	0.064	.949
t		0.104		-0.183		
p		0.918		0.856		

Tablo 10’a göre katılımcıların kuşaklar arası otorite önce, kuşaklar arası otorite sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; kuşaklar arası otorite önce değerine ($\bar{x}=20.167$) göre kuşaklar arası otorite sonra değerindeki ($\bar{x}=20.083$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0.918>0.05$). Kontrol grubunda; kuşaklar arası otorite önce değerine ($\bar{x}=20.044$) göre kuşaklar arası otorite sonra değerindeki ($\bar{x}=20.174$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.856>0.05$).

Tablo 11’de bilişsel uyum puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik göre farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 11. Bilişsel Uyum Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Bilişsel Uyum Önce	20.333	3.886	20.565	4.054	0.200	.842
Bilişsel Uyum Sonra	20.625	3.561	22.174	3.798	1.443	.156
t		-0.443		-2.780		
p		0.662		0.011		

Tablo 11'e göre katılımcıların bilişsel uyum önce, bilişsel uyum sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; bilişsel uyum önce değerine ($\bar{x}=20.333$) göre bilişsel uyum sonra değerindeki ($\bar{x}=20.625$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.662>0.05$). Kontrol grubunda; bilişsel uyum önce değerine ($\bar{x}=20.565$) göre bilişsel uyum sonra değerindeki ($\bar{x}=22.174$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0.011<0.05$).

Tablo 12'de aile iklimi toplam puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik göre farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 12. Aile İklimi Toplam Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Aile İklimi Toplam Önce	128.792	11.120	127.565	15.111	.318	.752
Aile İklimi Toplam Sonra	131.667	10.466	133.261	12.451	0.476	.636
t		-1.802		-1.970		
p		0.085		0.062		

Tablo 12'ye göre katılımcıların aile iklimi toplam önce, aile iklimi toplam sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; aile iklimi toplam önce değerine ($\bar{x}=128.792$) göre aile iklimi toplam sonra değerindeki ($\bar{x}=131.667$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.085>0.05$). Kontrol grubunda; aile iklimi toplam önce değerine ($\bar{x}=127.565$) göre aile iklimi toplam sonra değerindeki ($\bar{x}=133.261$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.062>0.05$).

3. Değer odaklı aile eğitimi değer odaklı yaşama üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır? alt amacına ilişkin bulgular

Tablo 13'de değerlere önem puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 13. Değerlere Önem Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Değerler Önem Önce	88.708	11.536	87.217	10.651	0.460	.648
Değerler Önem Sonra	92.417	8.642	87.913	10.929	.571	.123
t		-1.748		-0.354		
p		0.094		0.727		

Tablo 13'e göre katılımcıların değerlere önem önce, değerlere önem sonra anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; değerlere önem önce değerine ($\bar{x}=88.708$) göre değerlere önem sonra değerindeki ($\bar{x}=92.417$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.094>0.05$). Kontrol grubunda; değerlere önem önce değerine ($\bar{x}=87.217$) göre değerlere önem sonra değerindeki ($\bar{x}=87.913$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.727>0.05$).

Tablo 14’de değerlerle tutarlılık puanlarının gruplara göre eğitim öncesi ve sonrasına yönelik farklılaşma durumu verilmiştir.

Tablo 14. Değerlerle Tutarlılık Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Değerlerle Tutarlılık Önce	82.375	15.775	83.000	14.857	-0.140	0.890
Değerlerle Tutarlılık Sonra	90.167	8.874	85.565	12.537	1.457	.156
t		-3.642		-0.867		
p		0.001		0.395		

Tablo 14’e göre katılımcıların değerlerle tutarlılık önce puanları, değerlerle tutarlılık sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; değerlerle tutarlılık önce değerine ($\bar{x}=82.375$) göre değerlerle tutarlılık sonra değerindeki ($\bar{x}=90.167$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Kontrol grubunda; değerlerle tutarlılık önce puanına ($\bar{x}=83.000$) göre değerlerle tutarlılık sonra puanlarındaki ($\bar{x}=85.565$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.395>0.05$).

Tablo 15. Değer Odaklı Yaşam Toplam Puanlarının Farklılaşması

Gruplar	Deney (n=24)		Kontrol (n=23)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Değer Odaklı Yaşam Toplam Önce	171.083	24.987	170.217	24.074	0.121	.904
Değer Odaklı Yaşam Toplam Sonra	182.583	16.184	173.478	21.807	.630	.110
t		-3.612		-0.712		
p		0.001		0.484		

Tablo 15’e göre katılımcıların değer odaklı yaşam toplam önce, değer odaklı yaşam toplam sonra puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Deney grubunda; değer odaklı yaşam toplam önce değerine ($\bar{x}=171.083$) göre değer odaklı yaşam toplam sonra değerindeki ($\bar{x}=182.583$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Kontrol grubunda; değer odaklı yaşam toplam önce değerine ($\bar{x}=170.217$) göre değer odaklı yaşam toplam sonra değerindeki ($\bar{x}=173.478$) artış anlamlı bulunmamıştır ($p=0.484>0.05$).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Değer odaklı aile eğitim programı sonunda ebeveynlerin anne babalık becerileri ve iletişim toplam puanlarında ve ölçeğinin alt boyutlarından iletişim, güven, zaman kullanımı ve bilgi ihtiyacı boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak anne babalık becerileri ve iletişim ölçeğinin alt boyutundan olan anne baba memnuniyetinde farklılık görülmüştür. Aynı zamanda aileler ile yapılan görüşmeler sonucunda aileler; anne babalık becerilerinin geliştiğini, ailede etkili iletişim kurduklarını, sağlıklı ilişki kurmalarını desteklediğini, zaman yönetimine katkı sağladığını, anne baba memnuniyetini arttırdığını, güven ve sevgi düzeyinde artış olduğunu, anne babalık ile ilgili bilgi ve bilinç kazandıklarını ifade etmişlerdir. Walker’e (2002) göre ebeveynlerin anne babalık becerilerini geliştirmek için deneysel çalışmalar çok azdır. Yalman (2014) aile eğitimi ile yetkin anne babalıklarının ve aile işlevlerinin geliştiğini tespit etmiştir. Başka bir çalışmada aile eğitim programının ebeveynlerin yetkinlik seviyesini geliştirdiği izlenmiştir (Sayılır & Kaya, 2015). Şen Karadağ (2021) da yaptığı çalışmada aile eğitim programlarının, ailelerin olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri kurmalarına ve ebeveynlik becerilerini artırmalarına katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan aile eğitim

programlarına katılan ailelerin empati becerileri, ebeveynlik becerileri, psikolojik işlevsellik gibi konularda iyileşmeler yaşadıkları belirlenmiştir (Rizo vd., 2011). Değer odaklı aile eğitim programında anne babalık becerileri puanlarında farklılığın olmamasının nedeni eğitimin uzaktan eğitim yoluyla gerçekleşmesinden kaynaklanabilir. Ayrıca beceri gerektiren çalışmaların yüz yüze olması ve oturumların artırılması gerekebilir.

Anne babalara verilen eğitim sonrasında ebeveynlik konusunda bilgi ve beceriye sahip olmanın ebeveynlerin öz yeterliliğini artırdığı, çocuğa yönelik ihmal ve istismar riskini azalttığı, çocuğun gelişimine daha fazla destek sağladığı ortaya çıkmıştır (Mendel, vd., 2012). Çünkü çoğu insan için anne babalık becerileri içgüdüsel değildir (Collins, vd., 2012). Ajilchi ve Kargar (2013) ebeveynlik becerilerini öğrenmenin annelerin stres düzeylerini azaltabileceği gözlemlenmiştir. Ebeveynlik becerileri konusunda kendini yeterli hissetmenin ebeveynlerin stresini azalttığı ve bu ebeveynlerin ağlama gibi problemlerle daha doğru ve sakin bir şekilde baş edebildikleri görülmüştür. Ayrıca uygulamalı anne baba eğitiminin anne babalık becerilerine katkı sağladığı belirlenmiştir (Bloomfield & Kendall, 2012). Ebeveynlerin becerileri geliştikçe ebeveynlik konusunda daha az zorluk yaşadıkları ve kendilerini daha yeterli hissettikleri için kendilerini daha iyi hissettikleri söylenebilir. Nitekim ebeveynlerle görüşmeler sonucunda anne babalık becerilerinin arttığı, anne babaların çocuklarıyla daha iyi iletişim kurduklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Türkiye'de 0-8 yaş arası çocuklara yönelik aile içi şiddet araştırmasında ebeveynlerin sadece %7'si ebeveynlik becerilerine yönelik herhangi bir eğitim veya danışmanlık hizmetinden yararlanmıştı (Müderrişoğlu, 2014). Yalman'ın (2014) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, aile eğitimine katılan annelerin %84'ü AEP'i yararlı bulduğunu, yaklaşık olarak yarısı AEP'e yönelik ailede iletişim ve çocuk eğitimi konusunda bilgilendirilme ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Değer odaklı aile eğitimi ile ebeveynlere çocukla doğru iletişim becerileri de verilmiştir. Ebeveynler çocukla iletişim becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitimi alan çocuk sahibi annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları annenin, yaşına, mesleğine ve eğitim düzeyine; babanın mesleğine ve eğitim durumuna; çocuğun yaşına; aile tipine ve yaşanan yerleşim birimine göre etkilendiği görülmüştür (Tatlı, vd., 2012). Baba Destek Programına katılan babaların bedensel ceza ve katı disiplin yöntemlerinde azalma olduğu ve çocuk yetiştirme konularında daha katılımcı oldukları ortaya çıkmıştır (AÇEV, 2019). Başka bir çalışmada farklı yöntemlerle (eğitimsel anne eğitimi, anneden anne eğitimi ve haber mektupları) eğitim alan annelerin rol alt boyutunda gelişme göstermediğini tespit edilmiştir (Demircioğlu, 2012). Bushfield'in (2004) yaptığı çalışmada da aile eğitimi ile babaların ideal babalık rolüne yönelik tutumlarının olumlu bir şekilde değiştiği sonucu görülmüştür. Bağatarhan (2012), ilkokula yeni başlayan 1. sınıf velilerine uyguladığı ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz yeterliliklerini anlamlı düzeyde arttırdığını sonucuna ulaşmıştır. Doh vd. (2016), 3-4 yaş okul öncesi çocukların ailelerine Değerli Çocukların Değerli Ebeveynleri programının ebeveynlik davranışlarında ve ebeveynlik etkinliğinde iyileşme tespit etmişlerdir.

Ay (2015) AEP kurslarının anababalık becerileri ve yetişkin eğitimi üzerine etkisini incelediği çalışmada, anne babalar programların iletişim becerilerini geliştirme üzerine etkili bulmakta, ancak akademik başarıya odaklanıldığını düşünmüşlerdir. Değer odaklı aile eğitim programı ile çocukların temel kök değerlerle yetiştirilmesi istendiği söylenebilir.

Değer odaklı aile eğitim programı sonunda aile iklimi puanlarında, aile iklim ölçeğinin alt boyutları olan aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonucun aile ikliminde değişiklik için uzun süreli eğitimlere ve zamana ihtiyaç duyulmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ancak ebeveynler ile yapılan görüşmelerde anne babalar, eğitimin aile iklimi üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Anne babalar aile içi ilişkilerin daha pozitifleştiğini, eşleri ile uyumlarının arttığını, evdeki psikolojik atmosferde iyileşmenin olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca evde ortak etkinlikleri daha fazla düzenlediklerini, aile büyükleri ile ilişkilerinin geliştiğini ve değerlerle yaşamaya özen gösterdiklerini beyan etmişlerdir. Kaplan'ın (2019) çalışmasında aile iklimi ve aile içi ilişkiler ile yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf, katılımcıların yaşadığı yer, ailenin aylık geliri, babanın eğitim durumu ve babanın çalışma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kaplan'ın çalışması bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Akça Koca (2013), aile eğitimi programının evlilikte problem çözme becerilerini geliştirmede, annelerin evlilik doyumunu artırmada ve psikolojik iyi oluşlarını geliştirmede etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anne babalara verilen eğitimin ebeveynlerin depresyon seviyelerinde azalmayı sağladığı tespit edilmiştir (Özmen, 2013). Sayın (2014) tarafından yapılan çalışmada anne babaların evlilik uyumu ve aile işlevleri üzerinde olumlu etkiler gözlenmiştir. Erdoğan ve Zelyurt'un (2016) yaptıkları çalışmada, okul öncesi ve ilkököl 1. sınıfta öğrenim gören 5-7 yaş arası çocuğu olan 200 anne baba ile çalışmıştır. Çalışma sonucunda aile eğitiminin anne babaların çocuklarını daha iyi tanımalarını sağladığı ve çocuklarıyla iletişimlerini daha etkili hale getirerek olumlu olarak etkilediği tespit edilmiştir. Gunderson'un (2003) çalışması sonucunda aile eğitimi programının, anne-babanın çocuk temelli stresini azaltmada, çocukların olumlu davranışlarını geliştirmede etkisi olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda ailelerin, eğitimlerden sonra kendilerini anne-baba olarak daha yeterli hissettikleri görülmüştür. Östberg vd. (2005) çalışmasında çocuk ve problem odaklı eğitimin anne babalık stresine etkisini azalttığı sonucu görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin eşleriyle ilişkilerinde daha çok memnun oldukları ve çocukları ile ilgili problemlerde azalmalar olduğu tespit edilmiştir. Chanb vd. (2016), Mutlu Ebeveynlik Programının ailelerin problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirdiğini ve ebeveynlik stresini azaltmakta etkili olduğu sonucunu bulmuşlardır. Değer odaklı aile eğitimi ile de ebeveynler aile ilişkilerinin daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Simpkins vd. (2006) yaptıkları çalışmada, anne-çocuk sıcaklığını geliştirmek amaçlanmış ve çalışma sonucunda, eğitimin annenin sıcaklık ile ilgili algısını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Franciamore (2014), okul öncesi çocuklarının aileleri ile yaptığı çalışmada, ailelerin, değerler eğitimi algılarını, deneyimlerini açıklamalarını istemiştir. Çalışma sonucunda, ailelerin karakter eğitimi kavramının farkında olmadıkları, hatta bilgi sahibi de olmadıkları görülmüştür. Değer odaklı aile eğitim ile ebeveynlerin değer kavramlarına yönelik farkındalıklarının arttığı söylenebilir.

Değer odaklı aile eğitimi ile ebeveynlerin değer odaklı yaşama düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ebeveynlerin değer odaklı yaşam puanları artmıştır. Anne babalarla yapılan görüşmeler de bu pozitif farklılığı teyit etmektedir. Anne babalar duyuşsal alanın tüm basamaklarında kazanım elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler 'değerlerimizin farkına vardık', 'başkasına ya da kendime yönelik değer odaklı bakış açısı gelişti', 'değerlerimize hassasiyetimiz arttı', 'değerlerimizi gözden geçirdik ve değerlerin önemini daha iyi anladık', 'saygı, sevgi ve sabırlı kişilik geliştirdiğime inanıyorum', 'her gün bir değeri çalışıyoruz' gibi düşüncelerinin ifade ederek değer odaklı yaşama ilişkin farkındalıklarının arttığını belirtmişlerdir. Kültürel ve manevi unsurlarla beslenen değer odaklı bir yaşamın günlük yaşam,

stres ve ölümcül hastalıklarla baş etme direncini artırabileceğine dair umut vermektedir (Hunter-Hernández vd., 2015).

Yıldırım (2018) aile eğitim programına katılan ebeveynlerin çocuğa sorumluluk vermenin önemini anladıklarını belirtmiştir. 5-6 yaş çocuklarının annelerine verilen değerler eğitiminin deney grubundaki çocukların iletişim, sorumluluk, kendini ifade gibi sosyal becerilerini olumlu etkilediği görülmüştür. Ayrıca okul öncesinde temel değerlerin kazanılması ve sonraki yıllara aktarılması bakımından önemi ortaya koyulmuştur (Neslitürk, 2013). Aral ve Kadan (2018) yaptıkları araştırma ile 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım ve göstergelerin gelişim alanlarına göre değerler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada okul öncesi programında en çok vurgulanan değerler sırasıyla sorumluluk, saygı, dayanışma, güven ve sevgi, hoşgörü, özgürlük, eşitlik, dostluk ve adalet değerleri olduğu görülmüştür. Tönbül (2019) gönüllü 15 anne ile yaptığı araştırmasında aile eğitim programının, ebeveynlerin aile yaşamına olumlu yansıdığı, çocuklarıyla iletişim becerilerinin geliştiği, onlarla kaliteli zaman geçirdikleri, çocuklarına demokratik bir yaklaşım gösterdikleri ve sorumluluk uygulamalarına başladıkları sonucunu bulmuştur. Değer odaklı aile programında ebeveynler saygı, sevgi ve sabırlı kişilik geliştirdiğini, değerleri hayatının amacı yaptığını ve duyarlı anneliğine katkı sağladığı ifade etmişlerdir. Değer odaklı aile eğitiminin değerlerle yaşamaya katkı sağladığı söylenebilir.

Öneriler

- Ailelerin farklı eğitim ihtiyaçları belirlenmeli ve bu ihtiyaçları doğrultusunda uygulamalı eğitim programları hazırlanmalıdır. Daha geniş katılımcılar üzerinde çalışılabilir.
- Katılımcıların daha çok anne olmasından dolayı babaları eğitime dahil edecek çözümler geliştirilebilir.
- Değer odaklı aile eğitimine yönelik deneysel çalışmalar artırılabilir.
- Farklı değişkenler üzerinde değer odaklı aile eğitim programının uzun süreli kalıcılığı araştırılabilir.
- Eğitimlerin uzun süreli etkileri üzerinde çalışılabilir. Ayrıca bazı ebeveynler eğitimlerin uzun soluklu olması talebinde bulunmuşlardır. Daha yoğun eğitimler düzenlenebilir.
- Değer odaklı aile eğitim programı okul öncesi ve ilkokulda çocuğu olan anne babalara yöneliktir, farklı yaş grubu çocuk sahibi anne babalara yönelik eğitim çalışmaları yapılabilir.
- Farklı oturumların farklı hangi konularda etkili olduğuna ilişkin analizler yapılabilir.
- Aile eğitim programlarının çocuğa doğrudan etkisine yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Ebeveynlerin anne babalık becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenebilir.
- Uzaktan eğitim ailelere zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik kazandırdığı için uzaktan eğitim ile aile eğitim çalışmaları artırılabilir.
- Evde değerlere yönelik etkinlik havuzları oluşturulabilir.
- İlkokulda aile eğitim ve katılım çalışmaları artırılabilir.
- İlkokulda anne baba eğitimlerine yönelik eksiklikler görülmektedir. İlkokul programlarında ebeveyn katılımını arttırmaya yönelik faaliyetler yapılabilir. Sınıf öğretmenleri aile eğitimi programları planlama ve uygulama konusunda

desteklenmeli, rehber öğretmenler ile birlikte uygulamalar yapmalı ve öğretmenlerin bu konuda hizmet içi eğitim almaları sağlanmalıdır.

Etik Metin

Bu makalede, araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- AÇEV (2019). 'Eşitlik İçin Babalar da Burada' Projesi final dış değerlendirme raporu. İstanbul: AÇEV. <http://www.ilgilibabalik.acev.org>
- Ajlchi, B., & Kargar, F. R. (2013). The impact of a parenting skills training program on stressed mothers and their children's depression level. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 450-456.
- Akça-Koca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi* [Yüksek Lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Aral, N., & Kadan, G. (2018). 2013 okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 113-131.
- Arslan, A. (2021). Determining educational needs of families for a value-oriented family education program. *African Educational Research Journal*, 9(1), 205-217.
- Arslan, A., & Ulaş, A. H. (2021). Değer odaklı aile eğitim programına yönelik ebeveynlerin çocuklarının kazanmalarını istedikleri kök değerlerin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 63-78.
- Bağatarhan, T., (2012). *Ebeveynlik eğitim programının annelerin ebeveynlik öz yeterliliklerine etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Björnberg, Å., & Nicholson, N. (2007). The family climate scales: development of a new measure f&or use in family business research. *Family Business Review*, 20, 229–246.
- Bloomfield, L., & Kendall S. (2012). Parenting self-efficacy, parenting stress and child behaviour before and after a parenting programme. *Primary Health Care Research & Development*, 1, 1-9.
- Bushfield, S. (2004). Fathers in prison: impact of parenting education. *The Journal of Correctional Education*, 55(2), 139-147.
- Cantero-García, M., & Alonso-Tapia, J. (2017). Evaluation of the family climate created by the management of behavioral problems, from the perspective of the children. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 15(2), 259-280.
- Çekici, F., Aydın Sünbül, Z., Malkoç, A., Aslan Gördesli, M., ve Arslan, R. (2018). Değer odaklı yaşam ölçeği: türk kültürüne uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 459-471.
- Chanb, S., Lamc, T., Leunga T. C., Tsang, S., & Yaud, S., (2016). The effect of parent education program for preschoolchildren with developmental disabilities: A randomizedcontrolled trial. *Research in Developmental Disabilities*. 56, 18-28.
- Chow, V., Kloppenburg, A., Saldamando, A., Uyeda, K., & Valentine, C. (2004). Parenting and Family Support. *UCLA Center Families and Communities*.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd Ed.). Lawrence Erlbaum.
- Collins, D., Jordan, C., & Coleman, H. (2012). *An introduction to family social work* (fourth edition). Brooks/Cole.
- Demircioğlu, H. (2012). *Altı yaşında çocuğu olan annelere uygulanan aile eğitimi programının aile işlevleri ve anne baba tutumları ile çocuğun gelişimi üzerindeki etkisinin incelenmesi*, [Doktora Tezi], Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya* (20.Baskı). Pegem.

- Doh, H.S., Kim, M.J., Shin, N., Song, S.M., Lee, W.K., & Kim, S. (2016). The effectiveness of a parenting education program based on respected parents and respected children for mothers of preschool-aged children. *Children and Youth Services Review*, 68, 115-124.
- Elksnin, L. K., & Elksnin, N. (1991). Helping parents solve problems at home and school through parent training: a "best practices" report on various aspects of parent training. *Intervention in School and Clinic*, 26(4), 230-233.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships. *Phi delta kappan*, 76(9): 701-712.
- Erdoğan, Ö., & Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36), 0-0.
- Etherington, M. (2013). Values education: why the teaching of values in schools is necessary, but not sufficient. *Journal of Research on Christian Education*, 22(2), 189-210.
- Franciamore, N. O. (2014). *Parent perceptions of character education in universal pre kindergarten* [Doctoral dissertation]. Walden University.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10th ed.)*, Pearson.
- Gestwicki, C. (2004). *Home, school and community relations: A guide to working with families*. Thomson Learning.
- Gliner, J. A., Morgan, A. G., & Leech, N. L. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri (2. Baskı)* (S. Turan, Cev. Ed.). Nobel.
- Gönül, B., Işık Baş, H., & Acar, B. Ş. (2018). Aile iklimi ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165-200.
- Gordon, T. (2002). *Etkili Anababa Eğitimi: Aile İletişim Dili*. Sistem.
- Gunderson, T. L. (2003). *The use of stress management in combination with parent training: An intervention study with parents of preschool children*. Utah State University.
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar*. Ötüken.
- Gürşimşek, I., Kefi, S., & Girgin, G. (2007). Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Güzel, Ş. (2006). *Dört altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin aile eğitimine yönelik ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge journal of education*, 30(2), 169-202.
- Hayes, S. C., Strosahl, K., & Wilson, K. G. (1999). *Acceptance and commitment therapy: an experiential approach to behavior change*. Guilford.
- Hökelekli, H. (2011). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. Timaş.
- Hunter-Hernández, M., Costas-Muñiz, R., & Gany, F. (2015). Missed opportunity: spirituality as a bridge to resilience in Latinos with cancer. *Journal of Religion and Health*, 54(6), 2367-2375.
- Johns, N. B. (2011). A review of family interventions for intimate partner violence with a child focus of child component. *Agress Violent Behaviour*, (16), 141-166.
- Kaplan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklararası ilişkiler ve aile uyumunun değerlendirilmesi* [Doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel.
- Kirch, W. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of public health: Volume 1: A-H Volume 2: I-Z*. Springer Science & Business Media.
- Kocabaş Özeke, E. (2005). *The effects of a parent training on different dimensions of parent adolescent relationships* [Doctoral dissertation]. Middle East Technical University, Ankara, Turkey.

- Köylü, M. (2007). *Küresel Bağlamda Değerler Eğitimine Duyulan İhtiyaç. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (1.baskı). Dem Yayınları.
- Kuzu, K. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri ve bu görüşlerin sınıf içi uygulamalara yansımaları* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Mendel, W., Tomasello, N., & Nochajski, T. (2012). Building evidence for a prevention focused education program targeting parents of infants and toddlers. *Journal of Family Social Work* (15), 272-287.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara.
- Müderrişoğlu, S. (2014). *Türkiye'de 0-8 yaş arası çocuklara yönelik aile içi şiddet araştırması*. Bernard van Leer Vakfı.
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi* [Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Östberg, M., Hagekull, B., Lindberg, L., & Dannaeus, M. (2005). Can a child-problem focused intervention reduce mothers' stress?. *Parenting: Science and Practice*, 5(2), 153-174.
- Özbey, S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(21): 9-16.
- Özmen, S. K. (2013). Anne-baba eğitimi programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne-babaların depresyon düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 0-0.
- Özyürek, A., Adıbatmaz, M., Çetin, A., Meriç, A., Kılınc, N., Erzurumluoğlu, Ş., ... & Atalay, D. (2015). Okul öncesi eğitim kurumu ve ilkokullarda aile eğitimi ve katılımı çalışmalarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 28-43.
- Rizo, C. F., Macy, R. J., Ermentrout, D. M. & Özmen, S. K. (2013). Anne-baba eğitimi programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne-babaların depresyon düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 0-0.
- Şahin, F. T., & Kalburan, F. N. C. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor?. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 1-12.
- Şahin, F. T., & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? aile eğitim programları neden önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12), 7-12.
- Sanders, M. R., Kirby, J. N., Tellegen, C. L., & Day, J. J. (2014). The Triple P-Positive Parenting Program: A systematic review and meta-analysis of a multi-level system of parenting support. *Clinical psychology review*, 34(4), 337-357.
- Sayılr, A., & Kaya, A. (2015). Yedi-on bir yaş aile eğitim programının annelerin genel ebeveynlik yetkinlik düzeylerine etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports and Science & Education*, 4(1), 64-81.
- Sayın, U. (2014). *48-72 aylık çocuklardaki saldırganlık davranışlarına müdahale yöntemi olarak ebeveyn eğitim programı geliştirilmesi ve etkililiğinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Şen Karadağ, Ö. (2021). *Aile eğitim programı ve ebeveynlik becerileri arasındaki ilişkilerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Şen, M., & Haktanır, G. (2007). Büyükanneler, büyükbabalar ve torunlar; birlikte yaşar, birlikte öğrenirler... V. Kalıncara & G. Akın (Eds.). [Sözlü bildiri] *IV. Ulusal Yaşlılık Kongresi*, Ankara.
- Simpkins, S. D., Weiss, H. B., Mc Cartney, K., Kreider, H. M. & Dearing, E. (2006). Mother child relationship as a moderator of the relation between family educational involvement and child achievement. *Parenting: Science and Practice*, 6(1), 49-57.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (M. Baloğlu, Çev. Ed.). Nobel. (Çalışmanın orijinali 2013` te yayımlanmıştır)
- Taner S. (2014). *Planlanmamış gebeliklerin doğum sonrası erken dönemdeki annelik davranışına etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye.

- Tatlı, S., Selimoğlu H., & Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 101-114.
- Taymur, Z.A. (2015). *İlköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine bir nitel araştırma Batman il örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Tönbül, Ö. (2019). Aile eğitimi programının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1): 46-72.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi*. Pegem.
- Ünal, F. (2018). Aile eğitimi ve katılımı. A. B. Aksoy (Ed.) *Aile eğitimi içinde* (ss. 12-42). Hedef.
- Varol, N. (2007). *Aile eğitimi* (2. baskı). Kök.
- Walker, S. Y. (2002). *The survival guide for parents of gifted kids*, Free Spirit Publishing.
- Wilson, K. G. & Groom, J. (2002). *The Valued Living Questionnaire* [Unpublished document] available from the first author at the Department of Psychology, University of Mississippi, University, MS.
- Yalman, D. (2014). *MEB Aile eğitim programına katılan ve katılmayan okul öncesi eğitim çağında çocuğu olan annelerin aile eğitim programlarından beklentileri ve görüşleri* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Yıldırım, M. (2018). *Çocukta davranış problemlerine yönelik modüler aile eğitim programının geliştirilmesi* [Doktora Tezi]. Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Yıldız, Z. (2015). Aile eğitim programları ve "din/değer merkezli" aile eğitimi ihtiyacı. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 22(2): 159-184.

EXTENDED ABSTRACT

The Effect of Value-Focused Family Education Program on Parenting Skills, Family Climate and Value-Oriented Life

Introduction

Parents are the most important teachers of their children in life. In addition, the social, emotional, cognitive and physical development of the child first begins in the family. Parents play a vital role for the child in gaining positive behaviors and school success. Therefore, it is of great importance to establish, implement and evaluate the value-oriented family education program in the light of science. On the other hand, the absence of family education aimed at values education is an important deficiency in family education. Value-oriented family education program to be implemented in pre-school and primary schools and to examine the effects of the developed value-oriented family education program on parenting skills, family climate and value-oriented living.

Method

In this study, was applied in a pretest-posttest control group design in order to experimentally investigate the effectiveness of the value-oriented family education program and to determine its effect on parenting skills, family climate and value-oriented living. The study was designed in a pretest-posttest control group design, with a quantitative method. The study group consists of 47 parents, 23 of whom are the experimental group and 24 are the control group. In 11 sessions, ninety-minute trainings were given to parents on our core values of love, respect, patience, responsibility, justice, honesty, friendship, helpfulness and patriotism. The quantitative data obtained in the research were analyzed using the SPSS program. Number, percentage, mean and standard deviation were used as descriptive statistical methods in the evaluation of the data. The distribution of descriptive features by groups was tested by chi-square analysis. The t-test was used to compare quantitative continuous data between two independent groups. The variation of continuous variables within the group was analyzed with the paired group t-test.

Findings

In the experimental group; the increase in the value after communication ($\bar{x}=50.917$) compared to the value before communication ($\bar{x}=49.000$) was not found significant ($p=0.134>0.05$). The decrease in the value after time use ($\bar{x}=12.792$) compared to the value before time use ($\bar{x}=13.167$) was not found significant. The increase in the value of parental satisfaction before ($\bar{x}=30.417$) compared to the value after parental satisfaction ($\bar{x}=32.333$) was significant ($p=0.022<0.05$). The increase in the post-confidence value ($\bar{x}=11.917$) compared to the before confidence value ($\bar{x}=11.125$) was not found significant ($p=0.089>0.05$). The decrease in the value of information need before ($\bar{x}=18.750$) compared to the value of information need after ($\bar{x}=18.250$) was not found significant ($p=0.630>0.05$). In the experimental group; The increase in parenting skills and before communication ($\bar{x}=122.458$) was not significant ($p=0.124>0.05$). The increase in the intra-familial relational value before ($\bar{x}=88.292$) compared to the intra-familial relational value after ($\bar{x}=90.958$) was not found significant ($p=0.057>0.05$). The increase in family climate total after value ($\bar{x}=131.667$) was not significant ($p=0.085>0.05$) compared to family climate total before value ($\bar{x}=128.792$). There was no significant increase

in the value after importance ($\bar{x}=92.417$) compared to the value before importance ($p=0.094>05$). The increase in the value of consistency with values before ($\bar{x}=82.375$) compared to the value after consistency with values ($\bar{x}=90.167$) was significant ($p=0.001<0.05$).

Conclusions

At the end of the value-oriented family education program, there was no significant difference in parenting skills and communication scores of the parents. There was a difference in the sub-dimension of parental satisfaction. There was no significant difference in family climate scores. There was a significant difference between the value-oriented family education and the value-oriented living levels of the parents. It can be said that the value-oriented family education program is effective on the value-oriented life level.

